

Upravljanje razredom i disciplina

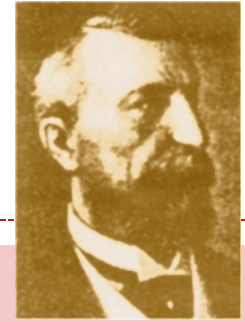
Željka Živković

Ivan Filipović: Školski zapt ("Napredak", 1859., br. 1)

Ivan Filipović: Školski zapt

8. Priznati valja svaku ozbiljnu težnju po razmjêrju upotrebljenih silah, pa ma uspêh i slab bio. Priznanje odobrava, ukor ubija, osobito ako nije zaslužen.
 9. Na stranu s mnogim moralizovanjem; svako zahtêvanje neka je kratko i opredêljeno, a isto tako neka je s malo rêčih i svaka hvala i svaki ukor.
 10. Sa slabim trêba biti ustèrpiv, a neumoran s onim, koji je sam šta rada. Ustèrpiv budi i s onim, koji nečini, što bi činiti mogao.
- (...) Učitelji, samo ne mnogo zakonah za dêtcu! Mislite samo uvêk na našu narodnu poslovicu Što je mnogo, nije ni s kruhom dobro.

Istraživanja

- Učenici čak i do 50% vremena u razredu ne provode radeći ono što bi trebali (Jones, 1979.).
- Učitelji u prosjeku za vrijeme sata interveniraju 16 puta kako bi održali disciplinu (White, 1975.).
- Učitelji početnici navode disciplinu kao svoj glavni problem, nakon čega slijede motivacija i individualne razlike (Veenman, 1984.).
- Najčešći disciplinski problemi su: ometanje rada (48%), nepoštivanje drugih učenika, učitelja i opreme (23%), nepažnja (17%) te nedostatak odgovornosti i motivacije (15%) (Cipp, 1989.).

Upravljanje razredom i disciplina

- Pojam **upravljanje razredom** odnosi se na ponašanja učitelja i čimbenike organizacije u razredu koji dovode do stvaranja pozitivne okoline za učenje.
- Pojam **disciplina** odnosi se na ona ponašanja učitelja koja predstavljaju reakciju na učenička ponašanja koja ometaju red, sigurnost i proces učenja.

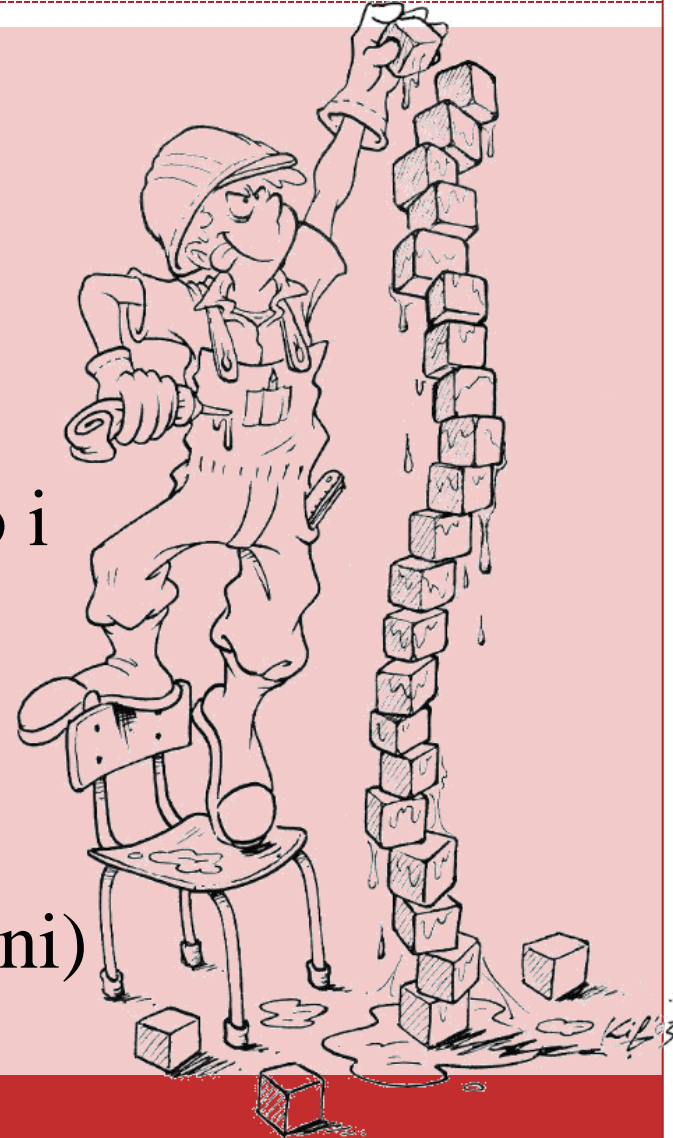
Upravljanje razredom

Opća načela rukovođenja

- Razred kao grupa
Svaki razred je posebna socijalna grupa s vlastitim normama, psihološkom atmosferom i očekivanjima, kako od učenika tako i od učitelja.
- poticanje kohezivnosti razreda
- Stilovi rukovođenja razredom:
autoritarni, demokratski (autoritativni) i stihijski

Autoritativni stil rukovođenja razredom

- Autoritativno rukovođenje se naziva tako jer voditelj kaoiskusna i zrela odrasla osoba zadržava odgovornost i pravo konačnog donošenja odluka.
- Za razliku od autoritarnog voditelja, voditelj traži mišljenje članova grupe, pokušava postići konsenzus i osigurati da svi razumiju zašto su određena pravila potrebna i zašto su donesene pojedine odluke.
- Učitelj postavlja jasna očekivanja i standarde. Spreman je raspravljati o razlozima takvih očekivanja i standarda i objasniti ih.

Modeli upravljanja razredom

	MODEL POSLUŠNOSTI	MODEL ODGOVORNOSTI
CILJ	Naučiti učenike da poštuju naredbe	Naučiti učenike da donose odgovorne odluke
NAČELO	Poslušnost autoritetu	Učenje iz vlastitog ponašanja i odluka
PONAŠANJE UČITELJA	Kažnjava i nagrađuje.	Objašnjava i primjenjuje logične posljedice.
UČENIKOV ISHOD	Učenik nauči konformizam i poslušnost.	Učenici internaliziraju razloge za postojanje pravila i nauče samoregulaciju.

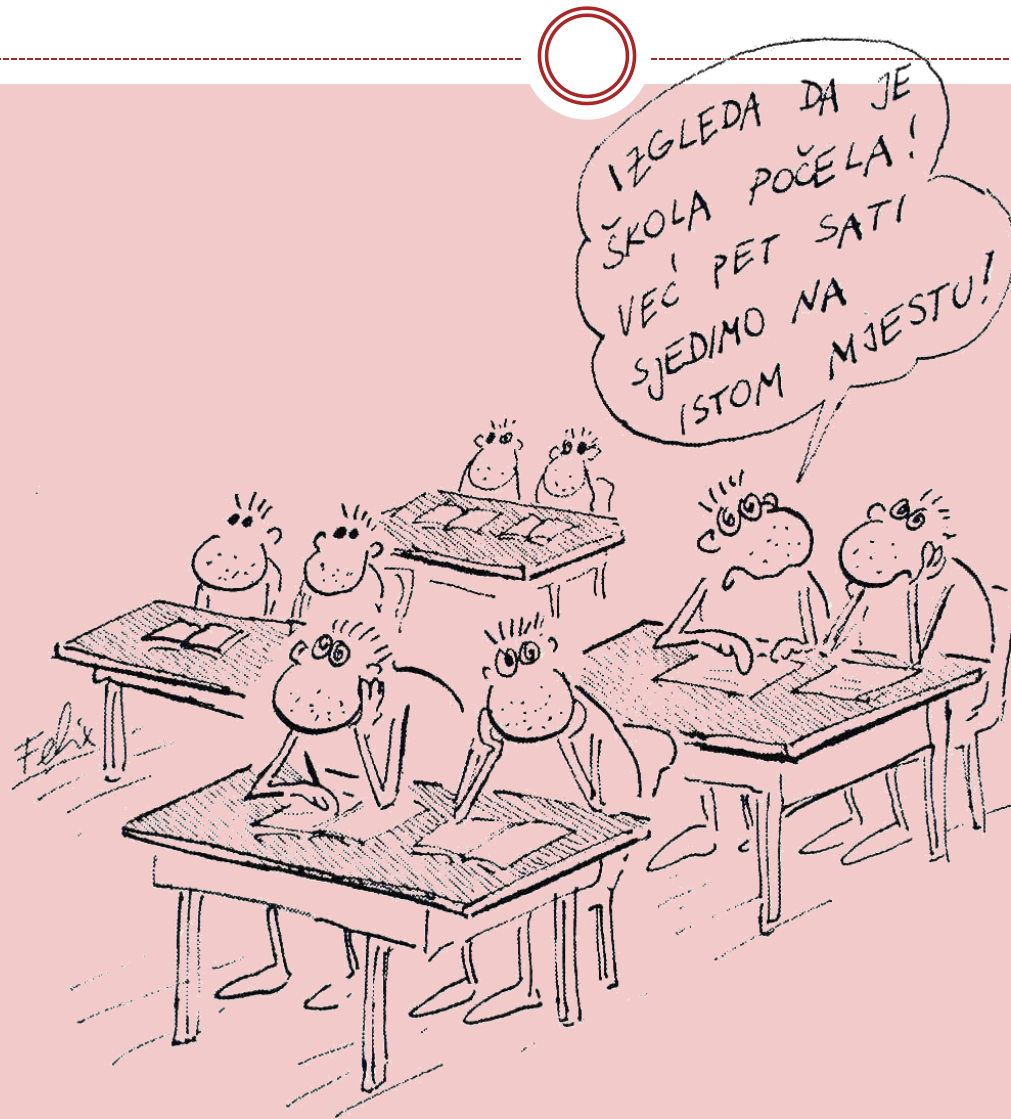
Kako ostvariti pozitivnu okolinu za učenje?

1. homogenost, veličina i izgled razreda
2. postavljanje pravila i postupaka
3. primjena postupaka i pravila od početka godine
4. vrijeme provedeno u radu

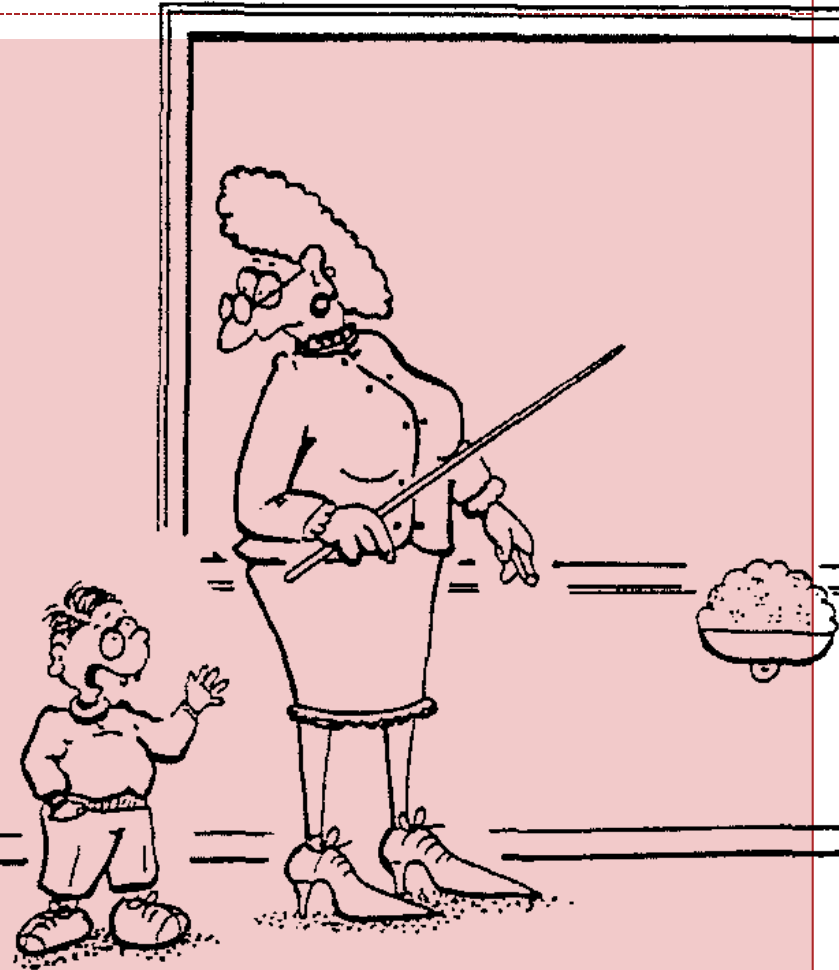
Na početku školske godine

Na početku školske godine

Uspješni učitelji (*Evertson & Emmer, 1982*):

- imaju jasan i konkretan plan za pravila (u dogovoru sa učenicima)
- potiču učenike da i sami predlažu pravila
- u početku rade s razredom kao grupom
- podučavaju učenike specifičnim postupcima koji pridonose disciplini
- prve aktivnosti obično su jednostavne i zabavne
- materijale dobro pripremaju i jasno prezentiraju
- na ponašanje koje narušava disciplinu reagiraju odmah
- učenici počinju odmah raditi (informacije im se daju postupno)

Što uspjeva u novom razredu?

Primjenjuje mnogo izravnog rada u poučavanju pravila i postupaka

Usmjeren je na cijeli razred i didaktički poučava

postupan prijelaz

Međufaza

Primjenjuje više diferenciranog rada

Primjenjuje više izazova u radu

Koristi različite grupne metode i tehnike poučavanja

Poučava, zahtijeva i potiče veću samostalnost učenika

Rad i uspostava reda u učionici.

- Strategije uspješnih učitelja prema istraživanjima, Desforjes, C. (ur.) (2001). *Uspješno učenje i poučavanje – Psihološki pristupi*. Zagreb: Educa

Određivanje postupaka i pravila

Velik dio disciplinskih problema i ometanja u razredu može se spriječiti planiranjem postupaka i pravila u razredu prije nego što počne šk. godina. Svaki učitelj treba ih isplanirati ovisno o osobinama učenika i razredne okoline.

postupci - svakodnevne rutinske učeničke aktivnosti (predavanje radova, oštrenje olovaka, prijelaz s jedne na drugu aktivnost)

pravila - prikladno ponašanje u razredu

Pravila:

usuglasite s pravilima u školi

jasno navedite pravila/postupke

objasnite zašto je svako od pravila potrebno

navedite ih u pozitivnim terminima

svega nekoliko (5-7)

uključite učenike u proces donošenja pravila

pomozite im da nauče pravila

nadgledajte provođenje

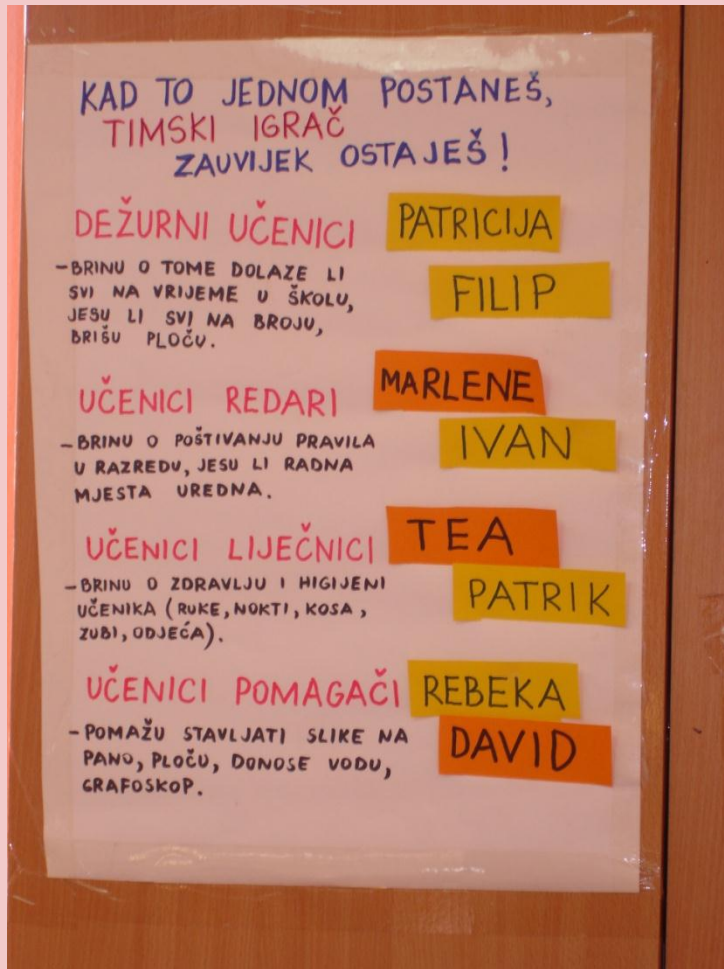

O čemu sve treba voditi računa pri postavljanju razrednih pravila?

- Od početka treba uspostaviti pravila ponašanja.
- Treba jasno definirati što je pravilno ponašanje, a što nepravilno i kakve su posljedice nepravilnog ponašanja.
- Pravila trebaju biti jasna, kratka i jednostavna.
- Pravila se trebaju temeljiti na logici, objašnjenju razloga njihova postojanja.
- Objašnjenja pravila moraju biti neposredna i konkretna za djecu u nižim razredima, a generalizirana i apstraktna tek u srednjim školama.
- Kada se pravila uspostavljaju treba voditi računa o tome da ih učenici razumiju, prihvate i po mogućnosti sudjeluju u njihovom formuliranju i provođenju.
- Kada se pravila postave, potrebno ih je dosljedno primjenjivati.

Kako povećati vrijeme provedeno u radu?

1. Prenesite uvjerenje kako je učenje važna stvar – vrijedna vremena i truda.
2. Ne zakašnjavajte, ne završavajte prerano.
3. Odredite pomoćnike.
4. Održavajte red bez prekidanja rada.

Prevenција neadekvatnog ponašanja

- Prevenција je najefikasnija ako se anticipira neadekvatno ponašanje i rano intervenira

- Kounin - vještine (učitelja) važne za prevenciju - svjesnost o onome što se događa u razredu

1. preklapanje – reagiranje na više ponašanja istodobno

2. održavanje tempa rada

3. glatko odvijanje aktivnosti

4. održavanje pažnje primjerenom aktivnošću

Komunikacija u razredu

Važno je pridržavati se pravila komunikacije.

Neverbalna komunikacija je važno, ali i snažno ponašanje, koje ima višestruku ulogu, od procesa socijalizacije, pa sve do procesa učenja.

Neverbalno ponašanje učitelja u učionici određuje učenikovu percepciju učitelja, percepciju predmeta, pa i razinu učenja gradiva.

Neke komunikacijske vještine:

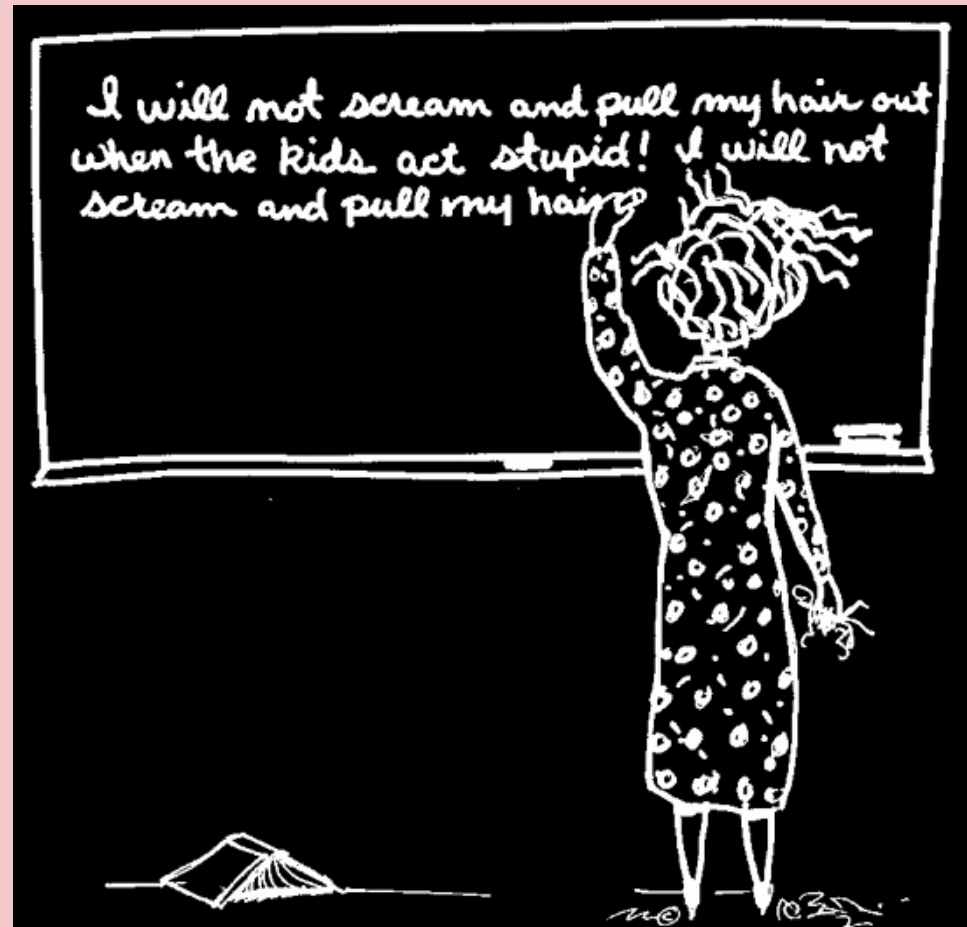

- Vještine suprostavljanja učeniku zbog ponašanja koje treba mijenjati - razgovor u 4 oka, kontakt očima, uljudan govor, ja-poruke, osjećaji koje učitelj doživljava, utjecaji učenikova ponašanja na učitelja;
- Vještine davanje povratne informacije o školskom postignuću - neposredna povratna informacija, jasna i opisna, koja daje učeniku informaciju da raspolaže sposobnostima da postigne uspjeh i da treba uložiti napor da riješi zadatak;
- Vještina pokazivanja pozitivnih očekivanja - jednako dugo čekati na odgovor, ponoviti pitanje, pomoći ili pitati drugo i učenike visokog i niskog postignuća, uskratiti pohvalu za neprihvatljiv odgovor jednako često, izbjegavati češće kritiziranje učenika nižeg postignuća, posvećivati jednako pažnju;
- Vještine primanja (slušanja) - da shvatite što vam je učenik rekao, da pokažete razumijevanje, da potaknete učenika da kaže više, da date pravi odgovor, da smanjite intenzitet osjećaja učenika, da pomognete učeniku da sagleda problem i osnažite ga da riješi problem, da izgradite odnos povjerenja i prijateljstva;
- Aktivno slušanje - gledati u oči, ne previše govoriti, postavljati pitanja, parafrazirati, izbjegavati ometajuće pokrete, empatičko slušanje, razumijevanje bez evaluacije.

Učinkovit odnos učitelj – učenik

- Meta analiza više od 100 studija (Marzano, 2003.)
- Kvaliteta odnosa učitelj – učenik je ključni element za sve ostale aspekte upravljanja razredom.
- Učitelji koji tijekom godine imaju kvalitetan odnos sa svojim učenicima imaju i 31% manje problema s disciplinom i kršenjem pravila nego učitelji koji nemaju kvalitetan odnos s učenicima.

Učinkovit odnos učitelj – učenik

- Izražavanje odgovarajuće razine dominantnosti
 - Postavljanje jasnih očekivanja i posljedica
 - Postavljanje jasnih ciljeva u učenju
 - Izražavanje asertivnog ponašanja
- Izražavanje odgovarajuće razine suradnje
 - Određivanje fleksibilnih obrazovnih ciljeva
 - Osobno zanimanje za učenika
 - Nepristrano i pozitivno ponašanje u razredu
- Razvijena svijest o učenicima s posebnim potrebama

Školska nedisciplina

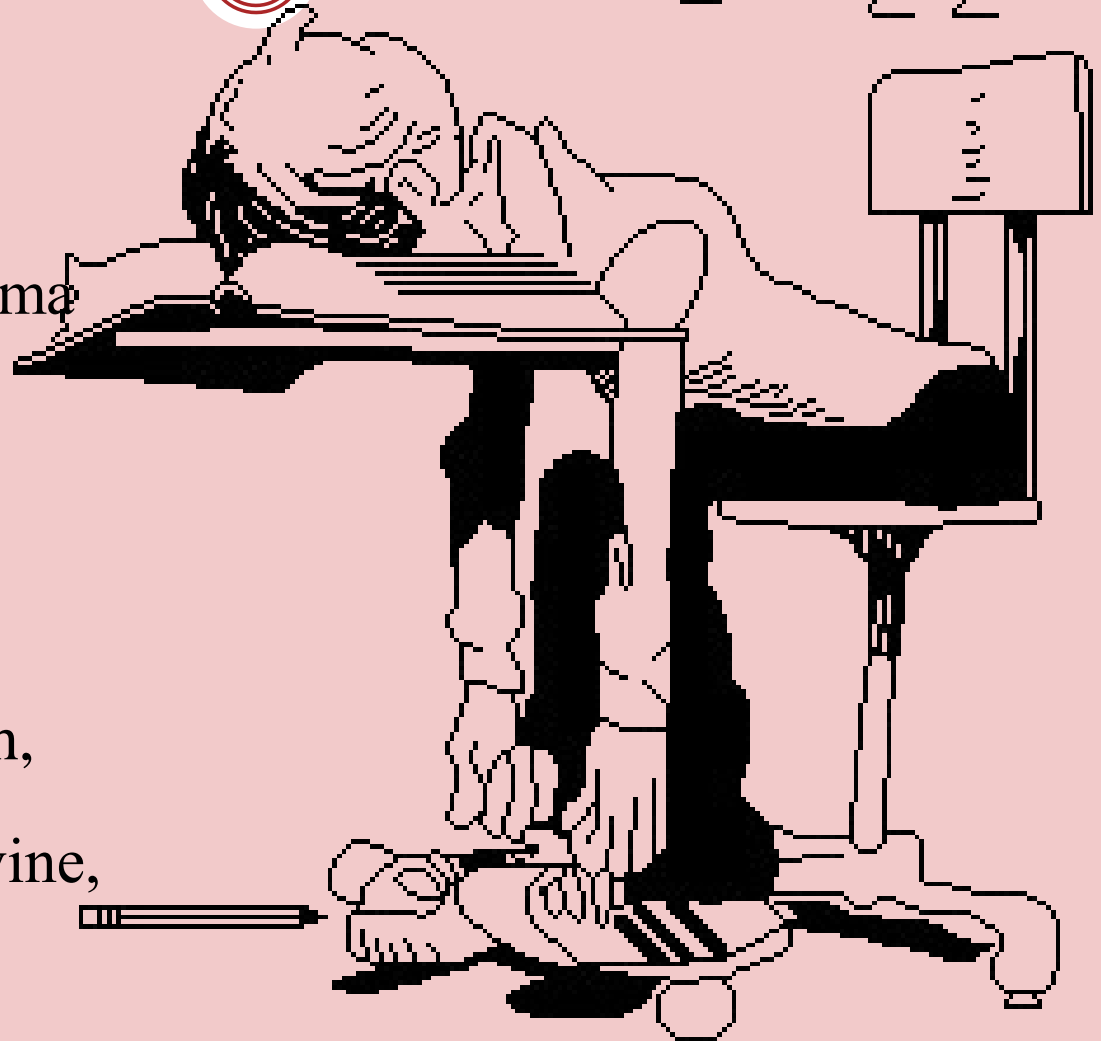

Oblici nediscipliniranog ponašanja

z z z z z z z z z z

- a) ponašanje koje ometa nastavni proces (vrpoljenje, nemir na mjestu, bavljenje predmetima i sadržajima koji nemaju veze sa sadržajem nastave - šaranje, sanjarenje, gledanje kroz prozor)
- b) oblici neprihvatljivog ponašanja u školi (agresivnost, neposluh, sklonost laganju, uništavanje tuđe imovine, besposličarenje, ljenčarenje, krađa...)

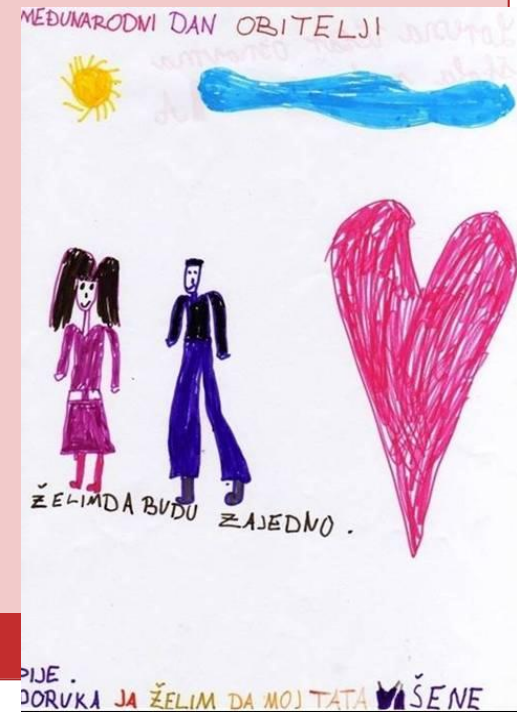
Uzroci školske nediscipline: psihološki problemi djeteta

- zlostavljanje, zanemarivanje, traume, sukobi i nasilje u obitelji, razvod, gubici, bolesti, promjene u obitelji...

Problemi vezani uz situaciju u školi:

- osobine učitelja i odnose učitelja i učenika
- odnose među učenicima
- ravnatelja i upravljanje školom
- jasna pravila i njihovo poštivanje
- suradnju s roditeljima
- uređenost školske zgrade i okoliša

Uzroci školske nediscipline – poteškoće i poremećaji

• ADHD/ADD

DJECA KOJA SU HIPERAKTIVNA

- “zločesta”, “nedisciplinirana” djeca

DJECA KOJA SU IMPULZIVNA

- reagiranje bez razmišljanja o mogućim posljedicama, sklonost nagovaranju, društvenom odbacivanju

DJECA KOJA IMAJU POTEŠKOĆA S PAŽNJOM I ODRŽAVANJEM KONCENTRACIJE (ADD)

- otežano usvajanje praktičnih, motoričkih i socijalnih vještina, slabiji uspjeh u školi, češći kod djevojčica
- bez hiperaktivnosti

• Klasifikacija - **DSM-IV**

- nepažnja + nemir / impulzivnost = ADHD: kombinirani podtip
- dominira nemir / impulzivnost = ADHD: dominantno hiperaktivni / impulzivni podtip
- dominira nepažnja = ADHD: dominantno nepažljivi podtip (ADD)

Uzroci školske nediscipline – poteškoće i poremećaji

- DSM-IV - Dijagnostički kriteriji za F91.3 Poremećaj s prkošenjem i suprostavljanjem (ODD)

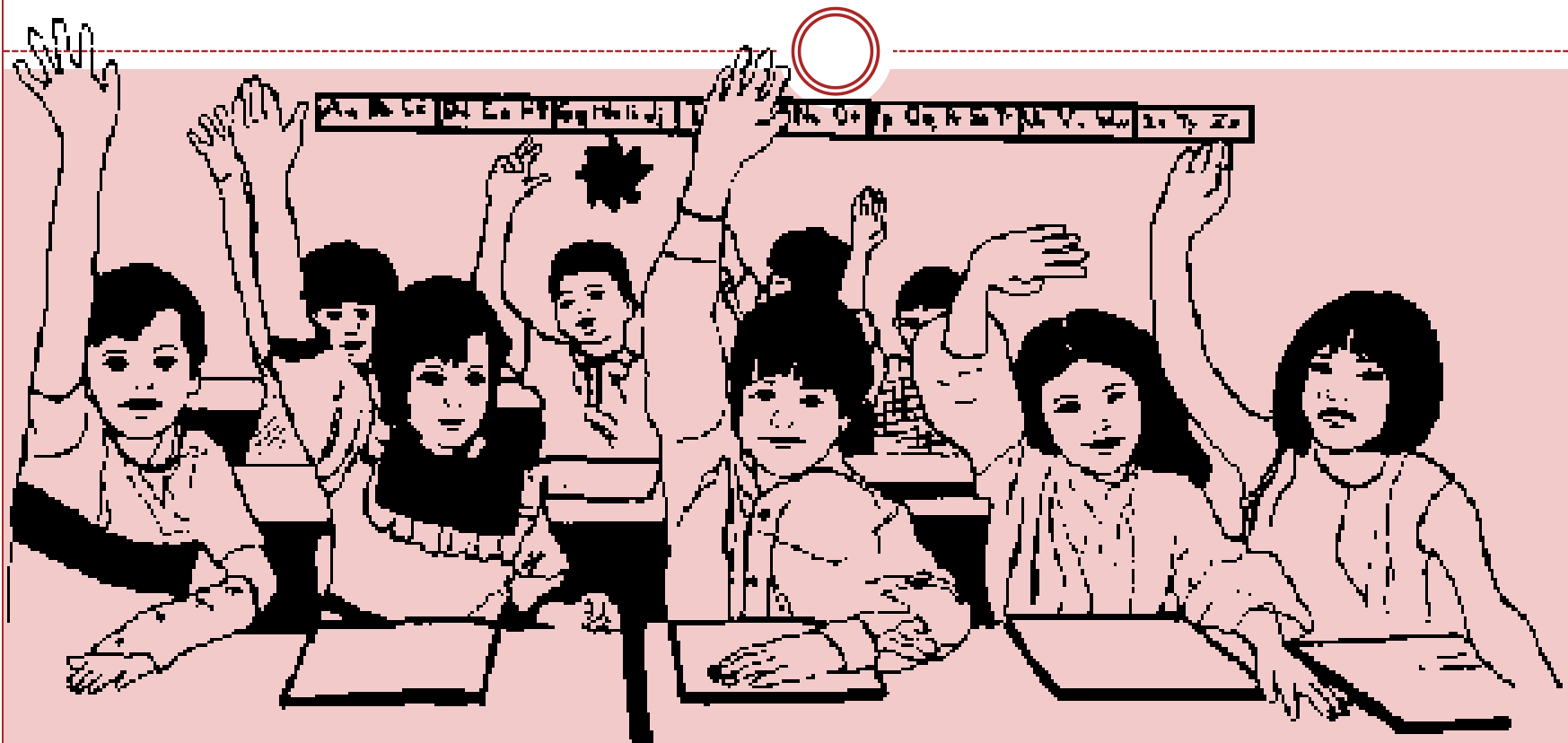
Model negativističkog, neprijateljskog i prkosnog ponašanja koji traje najmanje 6 mjeseci, a tijekom kojeg se javljaju 4 ili više od sljedećih načina ponašanja:

- 1) često se razbjesne
- 2) često se svađaju s odraslima
- 3) često se aktivno suprostavljaju ili odbijaju pokoriti zahtjevima i pravilima odraslih
- 4) često namjerno ometaju druge ljude
- 5) često okrivljuju druge za vlastite pogreške ili loše ponašanje
- 6) često se brzo uzrujavaju i osjetljivi su na postupke drugih
- 7) česta ljutnja i srdžba
- 8) česta zloba i osvetoljubivost

- **Poremećaj ophođenja:**

- dublji stupanj poremećaja
- ozbiljnije posljedice ponašanja
- izuzetno rijetka i devijantna ponašanja
- zanemarivanje i nepoštivanje prava drugih
- postojanje vrlo male brige o posljedicama svoga ponašanja na druge ili nepostojanje te brige
- podcjenjivanje drugih
- slabe sposobnosti moralnog rezoniranja

Rješavanje svakodnevnih razrednih problema

Načelo najmanje intervencije u upravljanju razredom

- Ako učitelj od početka ne uspostavi autoritet, dobar dio vremena će izgubiti na održavanje discipline.
- U rješavanju rutinskih razrednih problema, najvažniji princip je da nedolično ponašanje treba ispraviti korištenjem najjednostavnijih intervencija (na najjednostavniji mogući način – “zdravoseljački”).

Načelo najmanje intervencije u upravljanju razredom

- Mnoga istraživanja pokazuju da je vrijeme provedeno u discipliniranju učenika, negativno povezano sa uspjehom učenika. Učiteljev glavni cilj je da se s takvim uobičajenim zločestoćama nosi na način koji, osim što je učinkovit, izbjegava nepotrebno prekidanje nastave.
- Nastava se mora nastaviti, ako je ikako moguće, bez obzira na to kako rješavamo probleme nediscipline. Za suočavanje sa nedisciplinom postoji niz načina, koji su navedeni u sljedećoj tablici.

Načelo najmanje intervencije u upravljanju razredom

KORAK	POSTUPAK	PRIMJER
1	Prevenција	Pokazujte entuzijazam, varirajte aktivnost, držite učenike zainteresiranima.
2	Neverbalni znakovi	Tanja zakasni sa predajom kontrolnog – učitelj se mršti. Učenici šapću – učitelj može uspostaviti kontakt očima s učenicima koji šapću, približiti im se, dotaknuti jednog po ramenu.
3	Hvaljenje odgovarajućeg ponašanja	«Tanja, čujem da si predala referat na vrijeme za ocjenjivanje. To je odlično!»
4	Hvaljenje drugih učenika	«Vidim da je većina na vrijeme predala referate. Cijenim to!»
5	Izravni zahtjev	«Tanja, molim te idući put predaj referat na vrijeme.»
6	Ponavljanje zahtjeva	«Tanja, važno je da predaš referat na vrijeme.»
7	Posljedice	Tanja ostaje još 10 minuta nakon nastave da započne idući referat.

Koraci koji u tome pomažu su sljedeći:

Prevenција. Najlakši način da se riješi problem je da se on spriječi. To se može učiniti interesantnim predavanjima, postavljanjem jasnih razrednih pravila, zaokupljanjem učenika značajnim zadacima i sl. Frustraciju učenika s preteškim i predugim zadatkom se rješava dijeljenjem zadatka u manje cjeline i boljom pripremom samih učenika. Umor se rješava s više pauza, variranjem zadataka...

Neverbalni znakovi. Njihovim korištenjem se može eliminirati mnogo nepoželjnog ponašanja bez ometanja nastave. Kontakt očima je učinkovit, zatim približavanje učeniku, prislanjanje ruke na učenika (ali da se to ne shvati kao napadanje). Ovi neverbalni znakovi daju poruku učeniku: "Vidim što radiš, i ne sviđa mi se. Molim te vrati se na posao.", a ne ometa se predavanje.

Pohvaljivanje ponašanja suprotnog neželjenom ponašanju . Učenike treba "loviti" i u pravilnom ponašanju, ne samo u lošem, i to pohvaliti. Ako učenici često brbljaju, treba ih pohvaliti kada je u razredu tišina.

Pohvaljivanje drugih učenika . Često je moguće potaknuti jednog učenika na pravilno ponašanje ako pohvalimo pravilno ponašanje kod nekog drugog. Npr. Ako se Marina zabavlja pod satom, učiteljica može reći: "Drago mi je što tako puno vas dobro radi. Damir dobro radi, Marija i Josipa lijepo rade.." Kad Marina konačno počne raditi, učiteljica je treba pohvaliti i ne spominjati njezino zabavljanje.

Verbalni zahtjevi. Ako su neverbalni znakovi neučinkoviti, verbalni zahtjev može pomoći. Zahtjev treba reći odmah nakon nepoželjnog ponašanja, jer su zakašnjeli podsjetnici obično neučinkoviti. Ako je moguće, trebao bi sadržavati i uputu što bi učenik trebao raditi, umjesto da se upozorava na ono što on radi loše. Bolje je reći: "Marina, molim te posveti se svom poslu" umjesto "Marina prestani prepisivati od Ive". Zahtjev se treba usmjeriti na učenikovo ponašanje, a ne na samog učenika.

Ponavljanje zahtjeva. Kada učenik odbije izvršiti zadatak nakon jednog zahtjeva, korisna strategija je ponavljanje tog zahtjeva, ignorirajući bilo kakve nevažne isprike ili argumente. Može biti korisna i već milijun puta spomenuta tehnika pokvarene ploče.

Primjena posljedica. Ako niti jedan od spomenutih koraka ne uspije, učeniku se da izbor: ili ćeš poslušati ili ćeš snositi posljedice. Posljedica treba biti blago neugodna, kratka (dugotrajne su teške za održati i mogu izazvati revolt) i primijenjena neposredno nakon nepoželjnog ponašanja. Važnije je da je učenik svjestan da nakon lošeg ponašanja slijedi posljedica (kao što noć slijedi dan), nego da je posljedica stroga. Neučinkovite su prazne prijetnje i nedosljednost. Nakon primjenjivanja posljedice, učitelj više ne bi trebao o tome razglabati, jer učenik zaslužuje novi početak.

Rješavanje ozbiljnijih prekršaja

Modifikacija neželjenog ponašanja

1. Definirati neželjeno ponašanje i način(e) na koje se održava
2. Odrediti čime ćete i kada potkrepljivati željeno ponašanje

nagrade:

- sitne stvari
- aktivnosti
- socijalne nagrade

Modifikacija neželjenog ponašanja

3. odredite vrste kazni i načine njihove primjene

- **7 principa djelotvorne i humane kazne:**

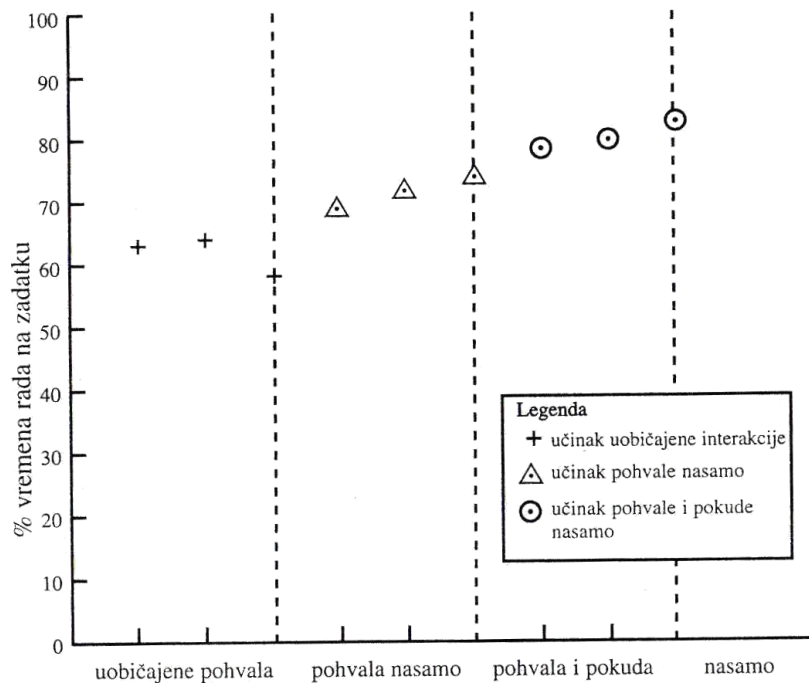
- 1) kažnjavajte rijetko (treba biti 4 x više pohvala i nagrada)
- 2) razjasnite razlog (reći zašto)
- 3) osigurajte mogućnost zarađivanja nagrade
- 4) potičite oblike ponašanja koji su inkompatibilni s ponašanjem koje želite ugasiti
- 5) *NE* fizičkom kažnjavanju
- 6) izbjegavajte kažnjavanje kad ste ljuti
- 7) radije kaznite nepoželjno ponašanje na početku nego na kraju
- 8) ne davati domaću zadaću za kaznu (jer povezuju zadaću s kaznom, a ne nečim nužnim i korisnim)

4. smanjite učestalost potkrepljenja

Nagrađivanje

Pohvale i pokude

Učinak pohvale i pokude dane nasamo na vrijeme što ga učenici provode u rješavanju zadatka.

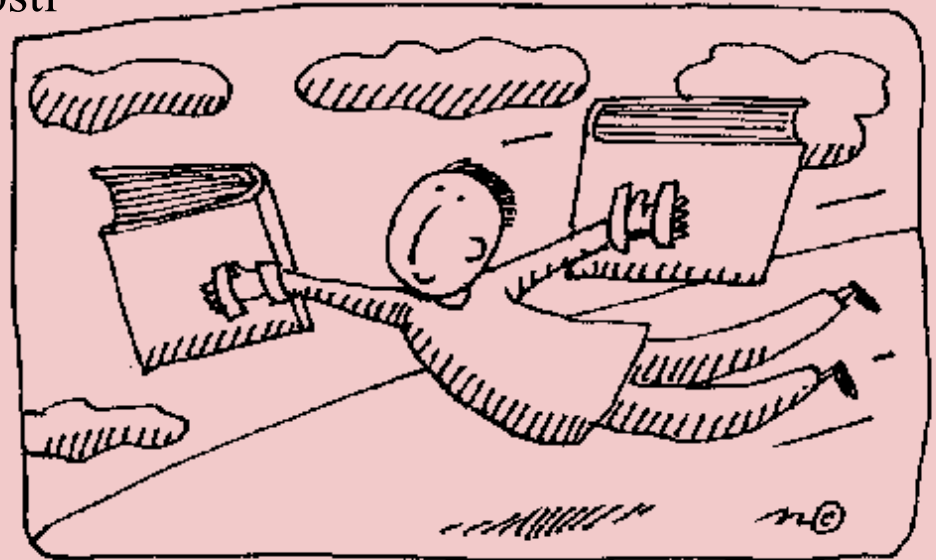
Preuzeto iz S. Houghton, K. Wheldall, R. Jukes and A. Sharpe (1990). The effects of limited private reprimands and increased private praise on classroom behaviour in four British secondary school classes. *British Journal of Educational Psychology*, 63(3), 255-265.

- U ispitivanju stavova i uvjerenja osnovnoškolske djece utvrđeno je kako djeca misle da bi pismena pohvala ili prigovor zbog lošeg vladanja, poslan njihovoj kući, bio najdjelotvorniji način podržavanja njihovog ponašanja. Trenutna pohvala i pokuda također se smatraju djelotvornima, pod uvjetom da se učeniku daju nasamo.
- Rezultati istraživanja govore također da na razred dobro djeluju kombinacija pohvale i pokude dane nasamo.

Neprihvatljivi postupci nastavnika

1. izrugivanje pred razredom
2. isticanje učenikovih nedostataka ili slabosti
3. cinizam, vrijeđanje
4. prekomjerna kritičnost
5. nepredvidivost postupaka i kriterija
6. pretjerano emocionalno reagiranje
7. ograničavanje učenikovog načina učenja
8. zastrašivanje + reakcija razreda (pojačava/neutralizira utjecaj)

Prevenција ozbiljnih disciplinskih problema u razredu:

1. UTVRĐIVANJE RAZLOGA

Neki učenici pokazuju disciplinske probleme jer percipiraju potkrepljenja koja dobivaju za nedisciplinu poželjnijima od potkrepljenja koje dobivaju za dobro ponašanje, a to je osobito naglašeno kod učenika koji ne doživljavaju školski uspjeh. Takvi učenici često se uključuju u delinkventne skupine.

2. POSTAVLJANJE PRAVILA I POSTUPAKA

Potrebno je konzistentno provoditi pravila koja naglašavaju očekivanje da će se učenici konformirati školskim pravilima.

3. POTICANJE DOLAZAKA U ŠKOLU

Izostajanje iz škole i delinkvencija su snažno povezani te je potrebno poticati dolazke u školu što se može raditi npr. nošenjem kartica koje učitelji moraju potpisati, upućivanjem poziva roditeljima.

4. IZBJEGAVANJE GRUPIRANJA

Potrebno je izbjegavati grupiranje učenika jer su određene skupine idealno mjesto za razvijanje antisocijalno delinkventnog ponašanja. Stoga je potrebno probleme rješavati na razini cijeloga razreda, a ne u posebnim skupinama.

Prevenција ozbiljnih disciplinskih problema u razredu:

5. PROVOĐENJE INTERVENCIJA

Potrebno je koristiti strategije upravljanja razredom kako bi se smanjilo nepoželjno ponašanje. Poboljšavanje ponašanja učenika i njihovog školskog uspjeha može spriječiti delinkvenciju.

6. SUDJELOVANJE OBITELJI

Potrebno je uključiti obitelj učenika u rješavanju disciplinskih problema te kada se oni jave roditelji moraju biti obaviješteni. Ako se ponašanje nastavi roditelji trebaju sudjelovati u sastavljanju programa.

7. POSREDOVANJE VRŠNJAKA

Učenike je potrebno podučiti da budu posrednici u rješavanju konflikata među kolegama.

8. PRAVEDNA PRIMJENA POSLJEDICA

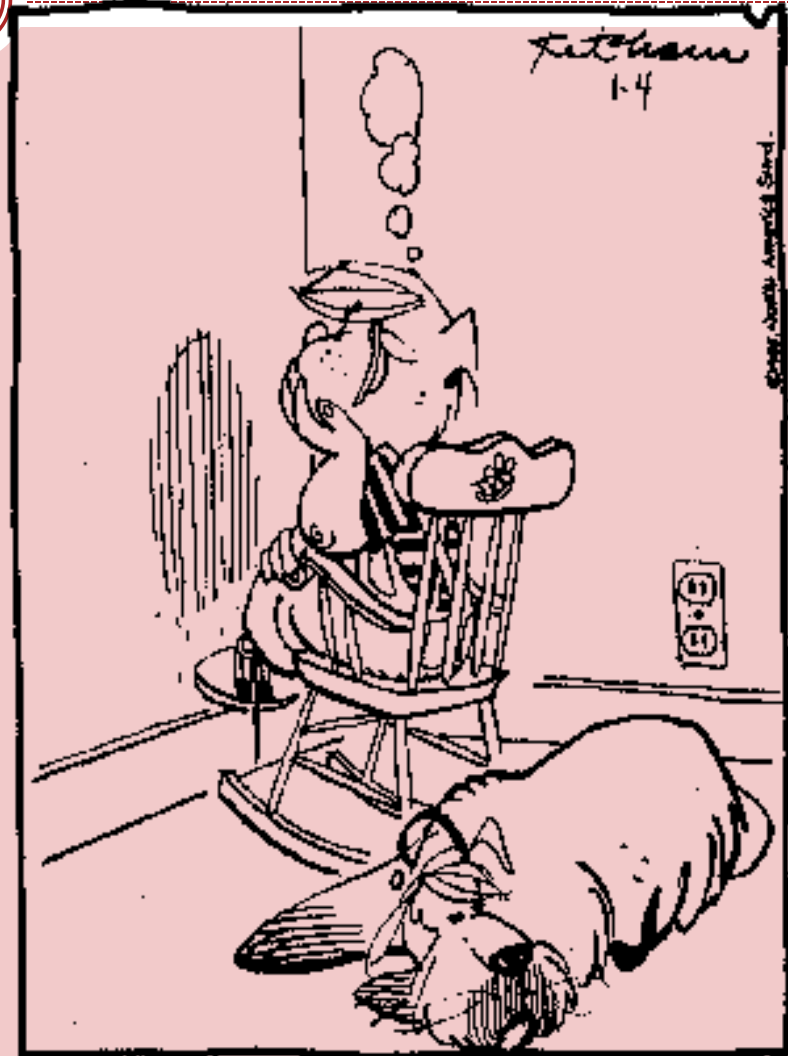
Nedisciplina treba biti kažnjena, a kazna treba biti kratka (time-out ili gubitak privilegija).

Preporuke za rad s djecom s poremećajima

DENNIS THE MENACE

- Smjestite učenika u prvu klupu, s mirnim djetetom. Ako je dijete s ADHD jako nemirno, bolje je da sjedi samo.
- Poželjno je da učenik ne sjedi pored vrata ili prozora, pored kojih će mu podražaji iz okoline skretati pažnju s nastavnih sadržaja.
- Na učenikovo klupi treba biti minimum neophodnog školskog pribora.

"BY THE TIME I THINK ABOUT WHAT I'M GONNA DO... I ALREADY DID IT!"

Preporuke za rad s djecom s poremećajima

- Učenik s deficitom pažnje/hiperaktivnim poremećajem traži strukturu. Dolazite spremni i pripremljeni na sat. Pripremite upute. Ponavljajte upute. Ponavljajte bitne elemente.

- Tijekom nastavnog sata dobro je postavljati više podpitanja hiperaktivnom djetetu, vraćajući pažnju djeteta na nastavni proces.

- Kada dajete upute cijelom razredu stanite kraj hiperaktivnog učenika dok to radite. Za objašnjavanje zadatka koristite njegovu knjigu, bilježnicu, radnu bilježnicu kao primjer.

Preporuke za rad s djecom s poremećajima

- Konstantno uspostavljajte kontakte očima.
- Dopustite učeniku da olovkom ili prstom prati tekst koji čita.
- Postavite principe rada. Ističite ih i primjenjujte ih promptno i planski.
- Ne napuštajte razred.

Preporuke za rad s djecom s poremećajima

- Dajte prednost usmenom ispitivanju, smanjite broj pismenih zadataka i produljite vrijeme rješavanja. Radije smanjite opsega zadanog materijala, nego težinu.
- Jasno strukturirajte zadatak i ulogu ako učenika uključujete u skupni rad.
- Koristite humor, budite zabavni, koristite igru.

Preporuke za rad s djecom s poremećajima

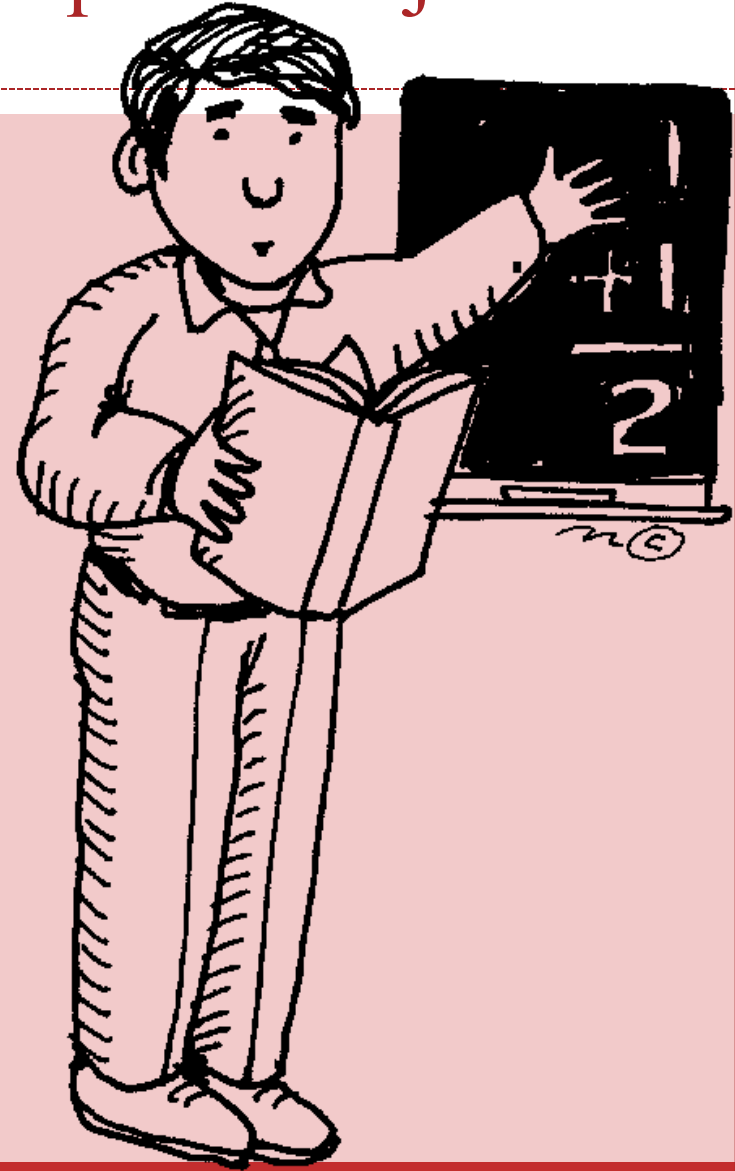

- Složene upute pri rješavanju zadataka ili testova razbijte u niz jednostavnijih uputa. Neka dijete ponovi što treba raditi, kako biste provjerili razumijevanje zadatka. Kod mlađe djece preporuča se da se upute daju jedna po jedna.

- Bitno je usmjeriti se na pozitivno, na ono što je dijete napravilo, na zadatke koje je uspješno završilo, a ne na ono što nije napravilo ili u čemu je pogriješilo.

Usmjeravanje na pozitivno povećava motivaciju djeteta i jača njegov osjećaj kompetencije i postignuća.

- Pomozite učeniku u pripremi rasporeda rada kod kuće.

Preporuke za rad s djecom s poremećajima

- Zadajte učenicima kvalitetne, a ne kvantitativne zadaće. Pomozite djetetu s ADHD da zapiše što ima za zadaću.

- Postavljajte male ciljeve u učenju - korak po korak.

- Provjeravanje znanja obavljajte ujutro, na prvim satima dok je dijete još odmorno. Kada dijete ima „loš dan“ izbjegavajte provjere znanja i dajte mu jednostavnije zadatke.

- Poželjno je omogućiti pomoć logopeda zbog čestih poteškoća pisanja i čitanja.

Copyright 1998 Randy Glasbergen. www.glasbergen.com

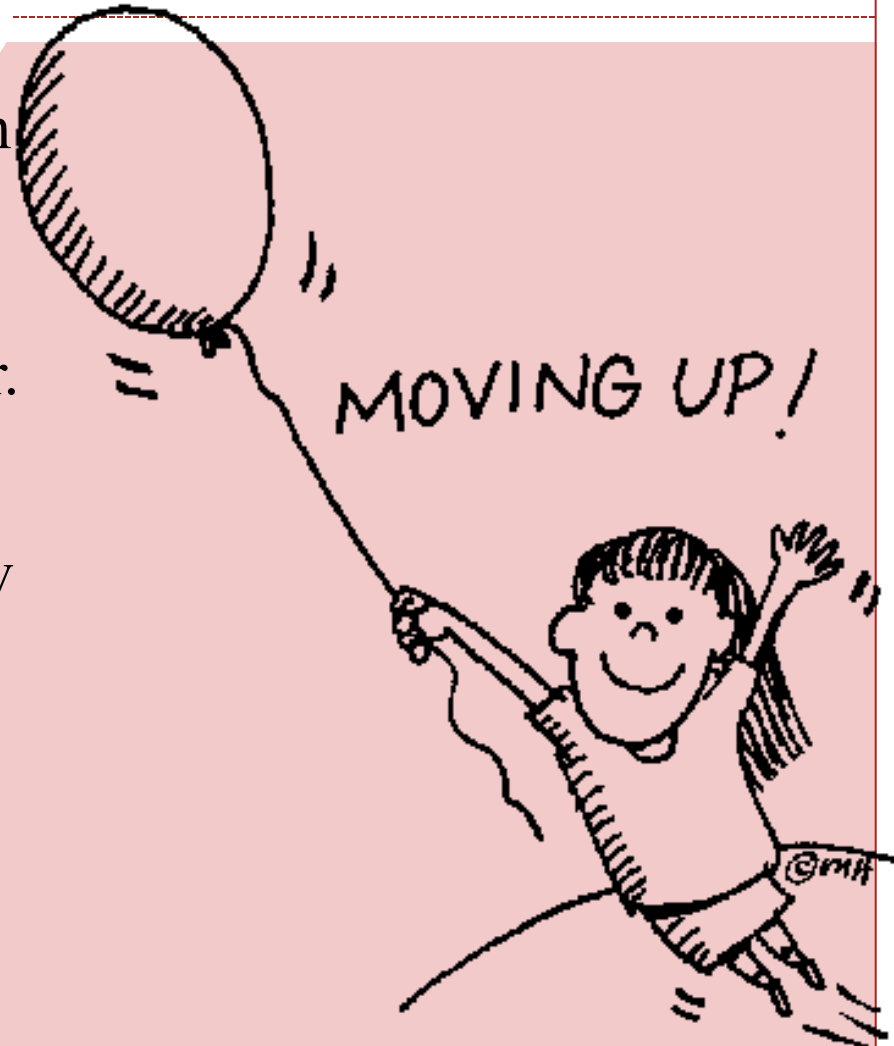

“I don’t like to give a lot of homework over the weekend, so just read every other word.”

Preporuke za rad s djecom s poremećajima

- Osobito je bitan naglasak na potkrepljivanje poželjnih, pozitivnih ponašanja. Povratna informacija o ponašanju učenika mora slijediti neposredno nakon ponašanja i biti vezana uz specifično ponašanje (npr. dizanje ruke kada dijete nešto želi reći).

- S djetetom možete dogovoriti sustav nagrada, koji može uključivati više mogućih nagrada, što omogućava djetetu određenu slobodu izbora. Nagrade treba često mijenjati, a moraju uslijediti brzo nakon ponašanja koje se potkrjepljuje.

Preporuke za rad s djecom s poremećajima

TIMEOUT!

- Utvrdite s djetetom jasnu hijerarhiju sankcija za nepoželjna ponašanja jer to omogućava djetetu da dobije povratnu informaciju o svom ponašanju i "sljedećem koraku".

- Koristite planirano ignoriranje i vremenski ograničen time-out (isključenje - maknuti dijete iz situacije u kojoj se ponašanje javilo na djetetu dosadno, ali sigurno mjesto). Ignorirajte nepoželjna ponašanja kako biste ih ugasili iz djetetovog repertoara ponašanja i onemogućili da ih dijete koristi za privlačenje negativne pažnje.

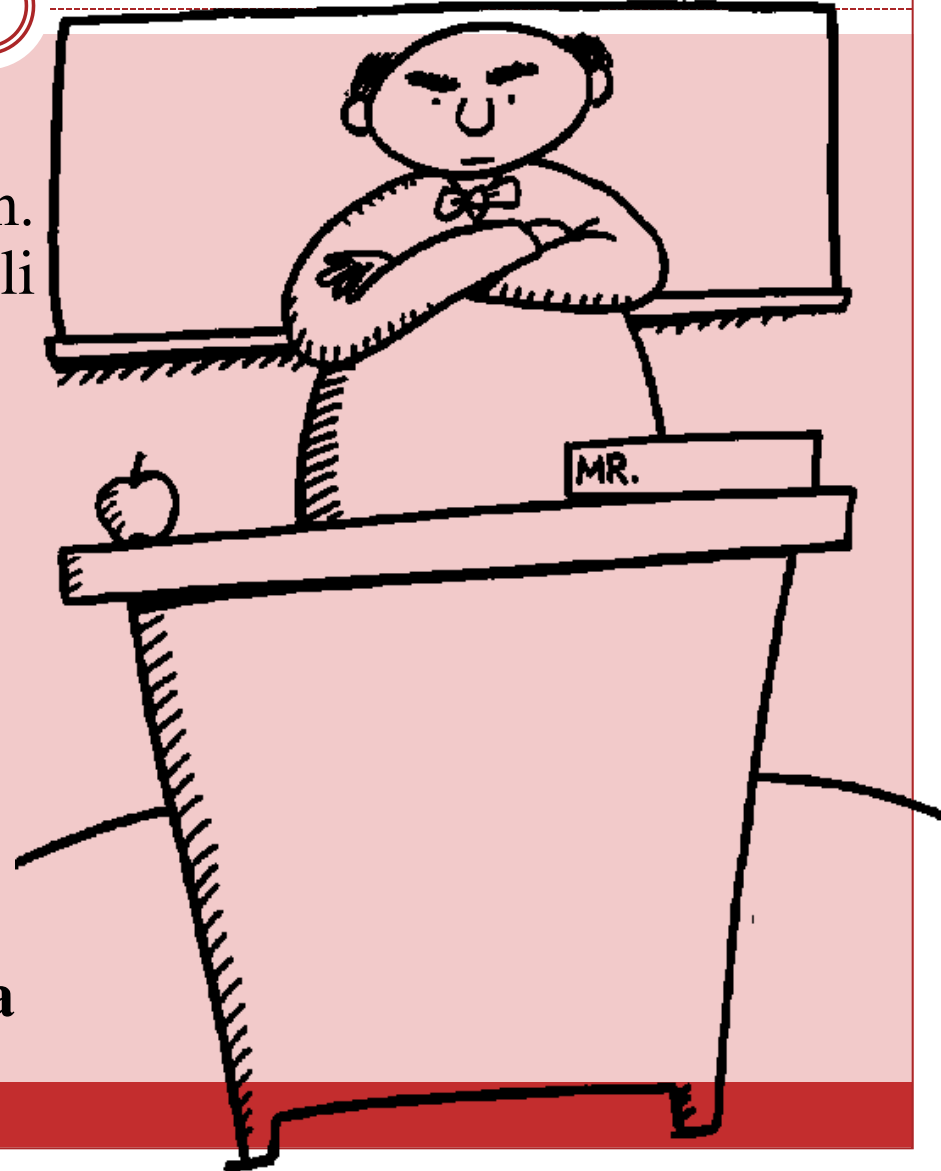
Preporuke za rad s djecom s poremećajima

- Komunicirajte s djetetom na asertivan način, jasno izražavajući svoju potrebu na neagresivan način. Izbjegavajte ismijavanje, prodike ili kritiziranje.

- Razlikujte nemogućnost od neposlušnosti. Na primjer, kada dijete kaže "ne znam" ili "ne mogu", ono treba poduku ili pomoć. "Neću" ili "ne želim" zahtijeva ranije dogovorenu sankciju.

- Odredite prioritete. **Nemojte se fokusirati na više od 3 ponašanja odjednom.**

Preporuke za rad s djecom s poremećajima

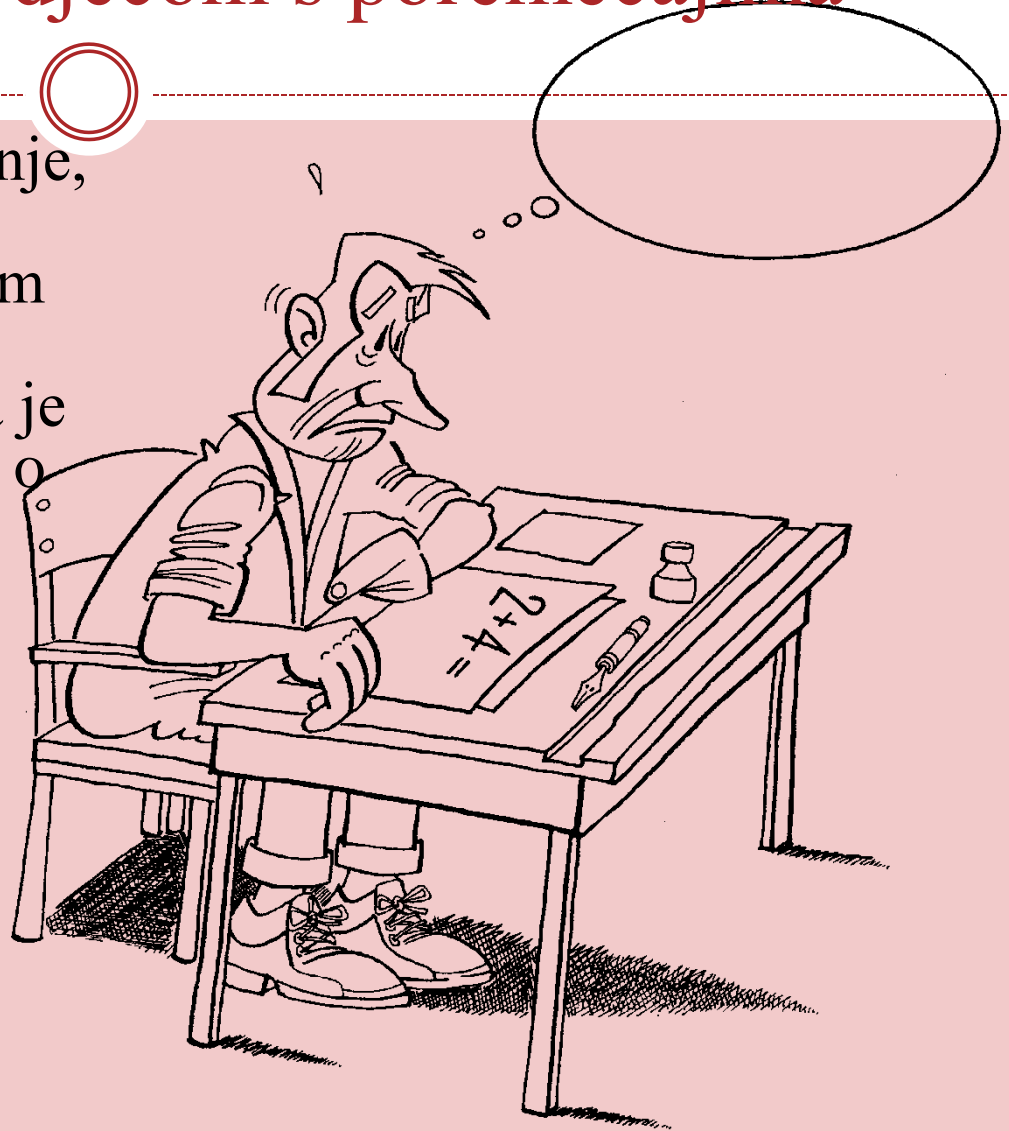

- Potičite sagledavanje situacije iz drugog kuta.
- Budite model prema kojem djeca mogu učiti dobre socijalne vještine. I sami koristite pozitivne komentare o radu učenika, interakcije i attribute.
- Nastojte poticati suradnju, a ne natjecanje u razredu.

Preporuke za rad s djecom s poremećajima

- Preduvjet za uspješno školovanje, odnosno izvršavanje školskih obaveza učenika s poremećajem pažnje je kvalitetna suradnja učitelja i roditelja. Roditeljima je potrebno osigurati informacije o školskim očekivanjima i organizaciji rada škole.

- Izgradite si podršku. Raditi s djecom s poteškoćama pažnje/hiperaktivnim poremećajem izrazito je teško. Budite u kontaktu sa stručnim suradnikom.

Moderna shvaćanja problema discipline u razredu

- Uzroci nediscipline su višestruki: karakteristike i potrebe samog djeteta, vrsta nastavnog procesa i utjecaji obiteljske i druge okoline. Sva tri izvora disciplinskih problema mogu se javiti istodobno i potreban je drugačiji pristup za rješavanje svakog od njih.

- U razredu je potrebno osigurati postojanje strukture, pravila ponašanja, kako bi se pažnja učenika usmjerila na predmet proučavanja i stvorile navike zadržavanja pažnje i ustrajanja.

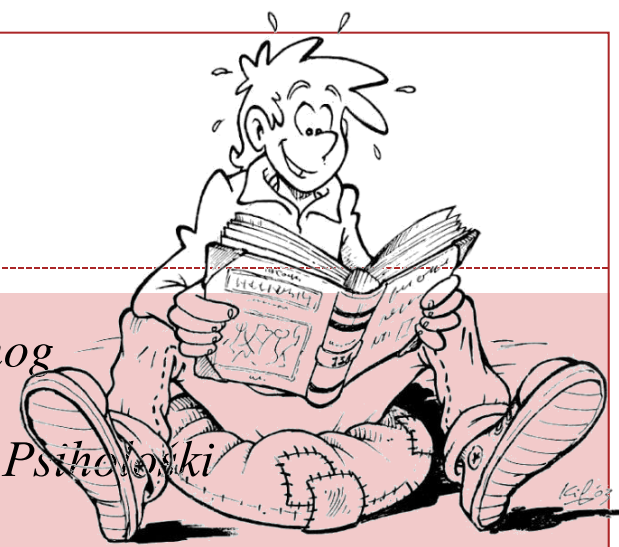
- Treba neprestano nastojati da se prisilne vanjske metode održavanja pažnje (kažnjavanje i nagrađivanje) postupno zamijene unutrašnjom regulacijom pažnje, a to su neposredni i zadržani interes.

Moderna shvaćanja problema discipline u razredu

- U klimi učenja najlakše će se ostvariti ciljevi osposobljavanja učenika za samostalnost u radu, samodisciplinu i kreativnost. Ni jedan oblik organizacije nastave neće sam po sebi osigurati nastanak klime učenja. Neki oblici, kao stroga i tradicionalna nastava, manje su pogodni za njezin nastanak, nego individualizacija nastave. Ali, u oba oblika ključnu ulogu ima učitelj.
- Na osnovi poznavanja potreba, interesa i mogućnosti učenika dobar učitelj sam određuje onu suptilnu kombinaciju strukturiranja i slobode, vođenja i prepuštanja inicijative, davanja i uskraćivanja informacija, koja će nastavni proces iz međusobne borbe između učitelja i učenika, pretvoriti u suradnju sa zajedničkim ciljem.

Literatura

- Davison, G. C.; Neale M. J. (1999). *Psihologija abnormalnog doživljavanja i ponašanja*. Jastrebarsko: Naklada Slap
- Desforges, C. (ur.) (2001). *Uspješno učenje i poučavanje – Psihološki pristupi*. Zagreb: Educa
- Dijete, škola, obitelj, Tematski broj: Upravljanje razredom, br 13, 2004.
- Jakušić, N. *ADHD – etiologija, dijagnostika, farmakoterapija*. PC CD-ROM, 2006. Agencija za odgoj i obrazovanje
- Kocijan-Hercigonja D. (1997). *Hiperaktivno dijete*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Neill, S. (1994). *Neverbalna komunikacija u razredu*. Zagreb: Educa
- Prvčić, I, Rister, M. *Deficit pažnje / hiperaktivni pore-mećaj*. URL: <http://www.public.srce.hud>
- Rovis Brandić, A. ADHD sindrom. Seminar za tročlane timove Opatija — Šibenik (13. 11.— 8. 12. 2006.). PC CD-ROM, 2007. Agencija za odgoj i obrazovanje
- Vizek Vidović, V. i dr. (2003). *Psihologija obrazovanja*. Zagreb: IEP
- Žilić, V. *Učenici s ADHD-om i razumijevanje njihovih posebnosti*. PC CD-ROM, 2006. Agencija za odgoj i obrazovanje